

LIGA KRITICKÉHO MYSLENIA – STRUČNÉ OSNOVY SŠ

OBLASŤ	OKRUHY	SŠ 1.-2.	SŠ 3.-5.	SŠ 1.–2.		SŠ 3.–5.	
				VEDOMOSŤ	ZRUČNOSŤ	VEDOMOSŤ	ZRUČNOSŤ
Argumentácia	Výroková logika	☒	☒				
	Časti argumentu	☒	☒				
	Tvorba argumentu	☒	☒	• premisy a závery • časti argumentu: tvrdenie, vysvetlenie, dôkaz • potreba zdrojov pri dôkazoch • základné arg. chyby a fauly: apel na emócie, ad hominem, vox populi, falošná dilema, kľzký svah	• zhodnotiť, či závery vyplývajú z premis • identifikovať jednotlivé časti argumentu a doplniť chýbajúce časti • usporiadať časti argumentu • napísať krátky argument (200–300 slov), ktorý je súvislý, monotematický, podložený dôkazmi	• premisy a závery • indukcia a dedukcia • časti argumentu: tvrdenie, vysvetlenie, dôkaz • potreba zdrojov pri dôkazoch • pokročilé arg. chyby a fauly: slamený panák, červený sled, odkaz na falošnú autoritu, generalizácia, acohentizmus, post hoc ergo propter hoc	• zhodnotiť, či závery vyplývajú z premis • rozlíšiť deduktívny a induktívny argument • identifikovať jednotlivé časti argumentu a doplniť chýbajúce časti • napísať krátky argument (200–300 slov), ktorý je súvislý, monotematický, podložený dôkazmi
	Porovnávanie arg.	☒	☒				
	Argumentačné chyby	☒	☒				
Vyhľadávanie informácií	Využívanie vyhľadávačov	☒	☐				
	Vyhľadanie zdrojov	☒	☒	• pokročilé nástroje vyhľadávania (filetype, site, časový rozsah...)	• vyhľadanie zdroja informácie • dohľadanie času a miesta informácie • využívanie pokročilých nástrojov vyhľadávania	• pokročilé nástroje vyhľadávania (filetype, site, časový rozsah...)	• vyhľadanie zdroja informácie • dohľadanie času a miesta informácie • využívanie pokročilých nástrojov vyhľadávania
	Dohľadanie kontextu	☒	☒				
Overovanie faktov	Pojmový aparát	☒	☒				
	Názory a fakty	☒	☐	• pojmy: dezinformácia, misinformácia, hoax, clickbait, deepfake, fake news, konšpiračná teória, propaganda • rozdiel medzi názormi a faktami	• rozlíšiť jednotlivé typy nepravdivých informácií v praxi • rozlíšiť názory od faktov • vyhodnotiť pravdivosť faktických tvrdení a uviesť ich na pravú mieru	• pojmy: dezinformácia, misinformácia, hoax, clickbait, deepfake, fake news, konšpiračná teória, konšpirácia, propaganda, malinformácia • rozdiel medzi dezinformáciami a manipuláciou/vytrhávaním z kontextu	• rozlíšiť jednotlivé typy nepravdivých informácií v praxi • vyhodnotiť pravdivosť/manipulatívnosť faktických tvrdení, uviesť ich na pravú mieru a zasadiť do kontextu
	Fact-checking	☒	☒				
Dôveryhodné a nedôveryhodné médiá	Formálne znaky média	☐	☒				
	Formálne znaky článku	☒	☒	• rozdiely medzi serióznym, bulvárnym a dezinformačným médiom	• identifikovať prvky ne/dôveryhodného mediálneho výstupu na príkladoch	• rozdiely medzi serióznym, bulvárnym a dezinformačným a konšpiračným médiom • formálne znaky dôveryhodnosti článku: autor, zdroje, jazyk, obrázok, gramatika, arg, fauly • formálne znaky dôveryhodnosti média: redakcia, financovanie, vyvážené spravodajstvo, oddelovanie komentárovej sekcie, opravovanie chýb, uvádzanie konfliktu záujmov • modely financovania médií	• identifikovať prvky ne/dôveryhodného mediálneho výstupu na príkladoch • rozlíšiť seriózne, bulvárne, dezinformačné a konšpiračné mediálne výstupy • rozlišovať medzi ne/pravdivou informáciou v článku a ne/dôveryhodným médiom • zhodnotiť výhody a nevýhody jednotlivých modelov financovania médií
	Typy médií	☒	☒				
	Nadpisy	☒	☒				
Audiovizuálne výstupy	Obrázky	☒	☒				
	Videá	☒	☒	• spôsoby manipulácie s audiovizuálnymi prvkami: fotomontáž, generovanie AI, deepfake	• odhaliť fotomontáž, obrázky vygenerované AI, deepfakes • využívať IT nástroje na zisťovanie pôvodu obrázkov (Google Lens, InVid WeVerify...) • dohľadať pôvod audiovizuálnemu výstupu	• spôsoby manipulácie s audiovizuálnymi prvkami: fotomontáž, generovanie AI, deepfake • formát podcastov	• odhaliť fotomontáž, obrázky vygenerované AI, deepfakes • využívať IT nástroje na zisťovanie pôvodu obrázkov (Google Lens, InVid WeVerify...) • dohľadať pôvod audiovizuálnemu výstupu
	Podcasty	☐	☐				
Sociálne siete	Algoritmy	☒	☐	• pokročilé chápanie algoritmov sociálnych sietí aj s finančnými motiváciami technologických firiem	• schopnosť aplikovať chápanie fungovania algoritmov na príklady z reálneho života	• dopady sociálnych sietí na mentálne zdravie	
Umelá inteligencia	Prompting	☒	☒	• znalosť LLM a fenoménu halucinácií • parametre dobrého promptu	• schopnosť rozpoznať kvalitný prompt • overiť výstupy z AI	• znalosť rôznych LLMs • parametre dobrého promptu	• schopnosť rozpoznať kvalitný prompt • overiť výstupy z AI
	Overovanie výstupov AI	☒	☐				
Reklamný obsah	Identifikácia reklamy	☒	☐				
	Product placement	☒	☒	• pojmy: product placement, PR článok • chápanie konfliktu záujmov a vzťahov medzi reklamou a obsahom	• rozlíšiť platný obsah na sociálnych sieťach, v médiách a vo výsledkoch vyhľadávaca • spozorovať skrytú reklamu v popkultúre • identifikovať konflikty záujmov	• prepojenie reklamy a algoritmov sociálnych sietí • hlbokové chápanie konfliktu záujmov aj pri nereklamnom obsahu	• spozorovať skrytú reklamu a podprahový "messaging" aj v nereklamnom obsahu • identifikovať a analyzovať konflikty záujmov
	Konflikt záujmov	☒	☒				

LIGA KRITICKÉHO MYSLENIA – STRUČNÉ OSNOVY SŠ

OBLASŤ	OKRUHY	SŠ 1.-2.	SŠ 3.-5.	SŠ 1.-2.		SŠ 3.-5.	
				VEDOMOSŤ	ZRUČNOSŤ	VEDOMOSŤ	ZRUČNOSŤ
Vizualizácia dát	Typy grafov	☒	☒	- typy grafov (stĺpcový, čiarový, koláčový, dvojsový, scatterplot, kumulatívny) a ich správne použitie - základné manipulatívne taktiky: posun miery na osi, porovnanie neporovnateľného	- určiť vhodný typ grafu na vizualizovanie dát (ne/spojité, ne/porovnateľné...) - odhaliť základné manipulačné taktiky	- typy grafov (stĺpcový, čiarový, koláčový, dvojsový, scatterplot, kumulatívny) a ich správne použitie - pokročilé manipulatívne taktiky: cherry-picking, prezentácia kumulatívneho rastu ako inkrementálneho, atď. - nelineárne škály	- určiť vhodný typ grafu na vizualizovanie dát (ne/spojité, ne/porovnateľné, kumulatívne/inkrementálne...) - odhaliť pokročilé manipulačné taktiky
	Určenie vhodného typu	☒	☒				
	Manipulatívne grafy	☒	☒				
Interpretácia dát	Čítanie s porozumením	☒	☒	definícia korelácie a kauzality	- porozumieť prečítanému textu a hľadať vzťahy medzi uvedenými informáciami - vychádzať dáta zo zložitých grafov - vychádzať dáta z tabuliek - identifikovať koreláciu a kauzalitu	- definícia korelácie a kauzality - fenomén náhodnej korelácie - fenomén skrytej príčiny	- porozumieť prečítanému textu, hľadať vzťahy a kritizovať ho - vychádzať dáta zo zložitých aj manipulatívnych grafov - vychádzať dáta z tabuliek, základné kalkulácie a hľadanie vzťahov - rozlíšiť koreláciu a kauzalitu, identifikovať smer kauzality, hľadať prípadné skryté príčiny - vychádzať korelačné vzťahy zo scatterplot grafov
	Čítanie grafov	☒	☒				
	Čítanie tabuliek	☒	☒				
	Korelácia a kauzalita	☒	☒				
Vedecké štúdie	Vyhľadávanie štúdií	☒	☒	fenomén vedeckých štúdií a ako sa líšia od štandardných článkov	- vyhľadať štúdiu, na ktorú sa odkazuje článok, status, alebo iný výstup - overiť, či štúdia korešponduje k obsahu článku	- typy odborných zdrojov: akademické štúdie, reporty a správy, oficiálne dáta štátnych inštitúcií - základné znaky dôveryhodnosti štúdií: žurnály, peer review proces, citácie - pojmy: hypotéza, teória	- vyhľadať štúdiu, report, oficiálne dáta... - overiť dôveryhodnosť štúdie - interpretovať závery štúdie - rozlišovať hypotézy a teórie
	Dôveryhodnosť štúdií	☐	☒				
	Interpretácia štúdií	☐	☒				
IT bezpečnosť	Pojmový aparát	☒	☐	- pojmy: phishing, malinformácia, quishing - najčastejšie ciele podvodov: banky, pošta...	identifikovať komplexnejšie podvody na internete, využívajúce napr. deepfake technológie		situovať podvody v kontexte geopolitických a finančných záujmov
	Odhalenie podvodov	☒	☒				
Konšpiračné teórie	Pojmový aparát	☒	☒	- poznať definíciu konšpiračnej teórie a najčastejšie príklady - chápať rozdiel medzi konšpiračnou teóriou a konšpiráciou	odhaliť prvky konšpiračného myslenia	- poznať definíciu konšpiračnej teórie a najčastejšie príklady - chápať rozdiel medzi konšpiračnou teóriou a konšpiráciou	odhaliť prvky konšpiračného myslenia
	Overovanie KT	☒	☒				
Hybridné hrozby	Pojmový aparát	☒	☒	pojmy: bot, troll, propaganda	identifikácia troll/botov vo výstupoch na internete	- pojmy: bot, troll, propaganda, hybridná hrozba, hybridná vojna - chápanie geopolitického kontextu hybridných hrozieb	- identifikácia troll/botov vo výstupoch na internete - identifikácia médií, ktoré šíria zahraničnú propagandu - kritická analýza hybridných hrozieb z geopolitickej perspektívy
	Politické vplyvy	☐	☒				